

Warto zobaczyć

Kościół parafialny p.w. Podwyższenia Świętego Krzyża

Murowany, gotycki kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego należy do najcenniejszych zabytków Brzezin. Został ufundowany w 1321 roku, wzniesiono go jeszcze w 1. połowie XIV stulecia. Był wielokrotnie przebudowywany i restaurowany. Dziś łączy w sobie elementy stylowe gotyku, renesansu i baroku. Architektonicznie najciekawszą i najpiękniejszą częścią tej jednonawowej świątyni jest renesansowa kaplica ufundowana w 1534 roku. przez Stanisława Lasockiego. Kopuła z latarnią wzorowana jest na bazylice św. Piotra w Rzymie. W podziemiach kaplicy Lasockich znajduje się mauzoleum tego rodzaju. W kryptach mieszczą się nagrobki z płaskorzeźbionymi portretami członków rodziny Lasockich z XVI i XVII stulecia. We wnętrzu kościoła, w kaplicy Miedzianków odnaleźć można cenne rzeźby nagrobkowe. Wśród nich najpiękniejsze są płyty nagrobkowe Stanisława Lasockiego i jego żony Zofii z Szydłowieckich. Są one dziełem słynnego rzeźbiarza, autora wystroju Kaplicy Zygmuntowskiej na Wawelu - Giovanniego Ciniego ze Sieny. W przeciwległej ścianie kaplicy znajduje się renesansowa rzeźba nagrobkowa nieznannej matrony, dzieło Jana Michałowicza z Urzędowa. Prawdopodobnie ten sam mistrz przebudował kaplicę Lasockich w połowie XVI stulecia. Na uwagę zasługują również barokowe organy z 2. poł. XVII wieku a z wyposażenia - dwie kropielnice gotyckie, obraz Chrystusa na Krzyżu z Matką Boską i św. Janem z 1. poł. XVIII wieku, rzeźby: św. Mikołaja z Bari z początków XVI stulecia i Chrystusa w Ogrójcu a także srebrny relikwiarz kształcie krzyża zdobiony herbem Brzezin i datą 1628 roku oraz monstrancja wieżyczkowa z 1. połowy XVII wieku. Z kościołem brzezińskim wiąże się postać jednego z największych pisarzy politycznych XVI wieku - Andrzeja Frycza Modrzewskiego, który był niegdyś proboszczem w Brzezinach. Tu właśnie napisał swe słynne rozprawy łacińskie "De poena homicidii" - "O karze za mężobójstwo"

Zespół klasztoru oo. Reformatów

Pierwotny zespół klasztoru Reformatów w Brzezinach został ufundowany w 1627 r. Niedługo później stanęły tu drewniane: kościół i zabudowania klasztorne. Reformaci byli odłamem zakonu franciszkańskiego powstałym w 1532 r. Byli tzw. obserwantami, czyli zwolennikami surowszej reguły św. Franciszka, przybyłymi do Polski w 1622 r. Zakon powstał z dążności obostrzenia rozluźnionej reguły i przywrócenia pierwotnej surowości, polegającej na życiu w ubóstwie, celibacie, utrzymywaniu się z jałmużny i szerzeniu ducha ewangelii wśród wiernych. Do Brzezin reformatów sprowadzono w 1627 r. Kacper Lasocki, współwłaściciel miasta, zakupił od mieszczan plac, na "końcu miasta", i tymczasowo osadził zakonników w domach prywatnych. W miejscu gdzie dziś stoi kościół, w dniu 18 lutego 1627 r. uroczyście zatknięto krzyż fundacyjny. Kacper Lasocki miał wnieść klasztor, jako pokutę za swoich przodków, którzy sprzyjali reformacji, jednak drewniany zespół klasztorny stanął dopiero po śmierci fundatora w 1639 r. za sprawą Adam Wolskiego i jego żony, współwłaścicieli miasta. Obecny murowany zespół klasztorny powstał w początkach XVIII stulecia. Został ufundowany przez Adama i Teofilę Lasockich. Kościół ukończono i poświęcono w 1700 r. a klasztor kilka lat później. Zabudowania klasztorne opasano murem w 1736 r.: Kościół p.w. św. Franciszka z Asyżu - wzniesiony ok. 1700 r. Ta barokowa świątynia, zwrócona prezbiterium na południe, posiada jedną nawę główną, w kształcie prostokąta, z węższym i niższym prezbiterium zamkniętym trójbocznie, odchylonym nieco od osi nawy. Jako świątynia reformacka była od początku (tradycyjnie) skromna zarówno pod względem architektonicznym jak i z punktu widzenia wystroju wnętrza. Według opisu w 1750 r. stanął tu ołtarz dębowy z Chrystusem na Krzyżu, obrazami Boga Ojca i Ducha Świętego w postaci gołębic. Ołtarz ten ufundował po części Jan Lasocki, resztę nakładów klasztor pokrył z datków wiernych. W 1754 r. stanęły bariery w prezbiterium i dwa konfesjonały dębowe, w 1755 r. rzeźbiona ambona. Ołtarze boczne zostały poświęcone Najświętszej Maryi Pannie i św. Antoniemu Padewskiemu. W zwieńczeniu ściany frontowej kościoła znajduje się stary, dziś już nieczynny zegar z 1514 r. Nad nim znajdowała się niegdyś wieżyczka, o której istnieniu świadczą obecnie tylko archiwalne fotografie.

Budynek klasztoru zbudowano w początkach XVIII stulecia od wschodniej strony kościoła. Budowla ta wzniesiona jest na planie kwadratu, z niewielkim wirydarzem – ogródkiem pośrodku. Skrzydła klasztoru przylegające do kościoła mają pomieszczenia (cele) przy korytarzach biegnących wzdłuż wirydarza. Podobny układ ma skrzydło położone wzdłuż nawy kościoła, które połączone jest z chórem organowym. Za wejściem głównym (przy kościele) znajdują zabytkowe drzwi zdobione snycerką, z datą 1754 r. Kościół i klasztor były wielokrotnie niszczone i odbudowywane. W okresie okupacji hitlerowskiej usunięto zakonników a pomieszczenia klasztoru zamieniono na magazyny wojskowe. W dniu 18 stycznia 1945 r. uciekający Niemcy wzniesili pożar. Po zniszczeniach II wojny światowej wystrój świątyni został częściowo odtworzony w latach 1947 - 52. Do kościoła przywieziono wówczas organy i ławki z opuszczonego kościoła ewangelicko - luterńskiego. Za wejściem głównym znajdują się rzeźbione drzwi z datą 1754.

Kościół św. Ducha

Kościół p.w. św. Ducha w Brzezinach został wzniesiony w latach 1737 - 1750 z fundacji Józefa Lasockiego dla brzezińskiego konwentu sióstr Bernardynek. Murowana świątynia stanęła w miejscu pierwotnej, drewnianej, wzniesionej w XV stuleciu. Jest barokową budowlą jednonawową, z prostokątną nawą o zaokrąglonych narożach we wnętrzu i węższym prostokątnym prezbiterium zwróconym na zachód, na przedłużeniu którego wzniesiono dwa pomieszczenia: od północy parterową kruchtę a od południa - zakrystię. Trójprzęsłowa nawa świątyni nakryta jest sklepieniem kolebkowym na gurtach, w przeszle środkowym - z lunetami. Jednoprzęsłowe prezbiterium narywa natomiast sklepienie kolebkowo - krzyżowe. We wschodnim przeszle nawy znajduje się chór muzyczny, wsparty na szerokiej arkadzie, z kruchtą w przyziemiu, sklepioną kolebkowo z lunetami. Ściany wnętrza świątyni są rozczłonkowane pilastrami, ożywiają je półkolisty wnęki zamknięte półkoliście oraz płyciny, zwieńczone szerokim skromnym belkowaniem. W barokowym wystroju wnętrza szczególną uwagę zwraca umieszczony w ołtarzu cenny obraz z XVII stulecia, przedstawiający Matkę Boską. Fasada świątyni podzielona jest czterema pilastrami. Wieńczy ją trójkątny szczyt z datą 1750. Świątynię nakrywają dachy dwuspadowe, nad zakrystią i kruchtą - trójpołaciowe. Obok świątyni stoi murowana, czworościenna dzwonnica o dwóch kondygnacjach, nakryta dachem dwuspadowym i ścianami zdobionymi pilastrami; wzniesiona w 1. poł. XVIII w. Świątynia odnawiana m.in. w 1861 r. została w czasie II wojny światowej sprofanowana przez Niemców - podczas okupacji hitlerowcy urządzili w nim garaż i bazę straży pożarnej.

Drewniany kościół św. Anny

Drewniany kościół p.w. św. Anny w Brzezinach został wzniesiony w 1719 r. z fundacji mieszczanina brzezińskiego Stanisława Bujakiewicza. Świątynia ta jest co najmniej trzecią budowlą w tym miejscu. Najstarszy, również drewniany kościół powstał tu zapewne w XV stuleciu. Przez stulecia przy tej świątyni istniał plac św. Anny (obecnie jest tu dworzec PKS). Z kolei w 1616 r. ówczesny wojewoda podlaski Stanisław Warszycki ufundował tu nową murowaną kaplicę, której istnienie odnotował w 1691 r. podróżnik z Inflant Ulryk Werdum. Istniejący dzisiaj kościół modrzewiowy to jednonawowa budowla z węższym prostokątnym prezbiterium zwróconym na południe, która została dobudowana do starszej murowanej kaplicy (jej fragment widoczny jest od wschodu). Nakryta jest dachem dwuspadowym o obniżonej kalenicy nad prezbiterium (tu: dach trójspadowy) i kryta jest gontem. Północny szczyt świątyni wieńczy wyjątkowo prosta, nakryta również gontem wieżyczka sygnaturki. We wnętrzu świątyni zwraca uwagę płaski drewniany sufit z belką tęczową pochodzącą zapewne z ze starszego kościółka, z trzema nieczytelnymi inskrypcjami. Nad północnym wejściem znajduje się drewniany chór muzyczny - prowadzą do niego załamane schody typu policzkowego. Wewnątrz warto również zwrócić uwagę na cenny obraz w ołtarzu głównym, przedstawiający Świętą Trójcę, pochodzący z 1. połowy XVII wieku a także obrazy św. Walentego i św. Barbary oraz rzeźby nieznannej świętej z 1. połowy XVII stulecia i Anioła z chustą św. Weroniki. Zachowała się także gotycka kropielnica z wyrytym na niej krzyżem, łukiem i strzałą.

Obok kościoła św. Anny stoi piętrowa, XVIII-wieczna drewniana dzwonnica konstrukcji szkieletowej, wzniesiona na murowanym fundamencie i nakryta dachem namiotowym. Wewnątrz brak dzwonów.

Z kościoła św. Anny pochodzi nieduża drewniana rzeźba św. Weroniki z chustą przy twarzy, o charakterze ludowym z XVIII w., która obecnie znajduje się w brzezińskiej farze, w renesansowej kaplicy Lasockich. Osoby pragnące wspomóc renowację **Kościola Świętej Anny** prosimy o dokonywanie wpłat na rachunek: **Rzymskokatolicka Parafia Podwyższenia św. Krzyża 1110203378 0000 1302 0084 8721 PKO BP SA III/O Łódź**. Jest to konto przeznaczone **wyłącznie** na odnowę tego kościoła.

Muzeum Regionalne

Muzeum Regionalne w Brzezinach powstało w **1972 roku**. Jego siedzibą jest budynek przy ul. Piłsudskiego 49 wzniesiony w stylu neogotyckim a wzorowany na angielskich pałacach myśliwskich. Brzezińskie muzeum posiada działy: Archeologii, Etnografii, Sztuki, Historii z Numizmatyką i Dział Oświatowy. Zgromadzono tu łącznie ponad **5200** eksponatów ilustrujących historię i kulturę regionu. Do najciekawszych eksponatów należą: zabytki żelazne z okresu rzymskiego I - II w.n.e., skarb srebrnych monet z XIV- XV w. odnaleziony w Dmosinie, kolekcja brzezińskich strojów ludowych, wyroby plecionkarskie i kowalstwa artystycznego oraz zbiór obrazów miejscowej malarki - prymitywistki Henryki Hakowej. Szczególne miejsce w kolekcji muzealnej zajmują zabytki związane z tradycyjnym rzemiosłem jakim w Brzezinach było krawiectwo. Zgromadzono tu liczne egzemplarze maszyn do szycia z XIX i początków XX wieku oraz dawnych żelazek krawieckich: blokowych, węglowych z kominem i bez, na duszę, mosiężnych i żeliwnych, gazowych, na paliwo płynne, elektrycznych z użyciem miki i spirali, a także tzw. prasulce i nożyce krawieckie. Różnorodność zbiorów muzealnych zachęca do odwiedzenia tego miejsca i poznawania kultury ziemi brzezińskiej.

Zbiory muzeum eksponowane są w ramach następujących **wystaw stałych**:

- Pochówki całopalne we wczesnym okresie przedchrześcijańskim
- Dawne Brzeziny
- Sławni ludzie związani z Brzezinami
- Warsztat krawiectwa nakładczego z przełomu XIX / XX w.
- Maszyny i urządzenia krawieckie
- Lata okupacji w regionie brzezińskim

Muzeum Regionalne w Brzezinach

ul. Piłsudskiego 49
95 - 060 BRZEZINY
powiat brzeziński
tel. 0 - 46 / 874 33 82

Czynne:

- od poniedziałku do piątku w godzinach 9.00 - 16.00
- (we wtorki: wstęp wolny)

Cmentarz rzymsko - katolicki

Rzymskokatolicki cmentarz parafialny w Brzezinach znajduje się przy zbiegu ulic: Łódzkiej i Mikołaja Kopernika. Dokładny czas powstania nekropolii nie jest znany. W 1852 r. cmentarz rozszerzono włączając doń cmentarz ewangelicki. Prawdopodobnie w tym samym czasie powstał tu również cmentarz dla prawosławnych. Jego część zajęły mogiły żołnierzy rosyjskich poległych w listopadzie 1914 r. w czasie "Bitwy o Łódź". Teren ten później zniwelowano, podzielono na kwatery i zasadzono drzewa. Dziś pośród współczesnych nagrobków i płyt nagrobnych brzezińskiego cmentarza odnaleźć można około 25 obiektów pochodzących z lat 1900 - 1939, mających walory zabytkowe.

Cmentarz ewangelicki

Cmentarz ewangelicki w Brzezinach znajduje się przy szosie wiodącej do Łowicza.

Pierwotny cmentarz ewangelicki zlokalizowano przy cmentarzu katolickim z nadania ziemi uczynionego przez Izabellę Ogińską w 1816 r. W 1867 r. cmentarz rozszerzono o ziemię darowaną przez ewangelików, a trzy lata później (w 1870 r.) otoczono go murem ceglany. Dziś znaczna ilość grobów i nagrobków jest zniszczona lub już nie istnieje. Znajdują się tu również mogiły żołnierzy niemieckich poległych w listopadzie 1914 r. podczas bitwy pod Brzezinami z wojskami rosyjskimi.

Cmentarz żydowski

Cmentarz żydowski w Brzezinach znajduje się przy ulicy ul. Reymonta, niegdyś poza a dziś - w północnej części współczesnego miasta. Jest ogrodzony niewysokim murkiem. W czasie okupacji hitlerowcy na terenie kirkutu urządzili kopalnię piasku. Dziś nie ma tu już śladu po nagrobkach. Pochowane tu osoby upamiętnia niewielki pomnik. Pierwsi Żydzi w Brzezinach pojawili się już w XVI stuleciu. W 1939 r. mieszkało w miasteczku 6 tysięcy Żydów. Wojny nie przetrwała brzezińska synagoga. Na dawnej szkole żydowskiej przy ul. Berka Joselewicza umieszczono tablicę "Pamięci męczeństwa i zagłady 6000 Żydów brzezińskich przez niemieckiego okupanta w latach 1939 - 1945.

Rzeka Mrożyca

Źródła Mrożycy, lewego dopływu Mrogi znajdują się na południowo - zachodnich przedmieściach Brzezin. Długość rzeki wynosi ok. 30 kilometrów, a jej ujście znajduje się na terenie Głowna, w północnej części tego miasta. Głównym dopływem Mrożycy jest Grzmiąca. Mrożycą jest drugą co do wielkości rzeką w Parku Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich. Na jego terenie malowniczo meandruje wśród urozmaiconego krajobrazu Wzniesień Łódzkich. Do jej głęboko wciętej doliny (różnice wysokości sięgają nawet 45 metrów) uchodzą suche parowy oraz niecki denudacyjne. O wybitnych walorach krajobrazowych decydują również liczne źródła, naturalna roślinność, w tym łąki, ziołorośla i różne typy lasów, oraz żyjące tu unikalne gatunki zwierząt np. zimorodek. W środkowej części biegu Mrożycy jej dolina została przekształcona w wyniku działalności człowieka. W okolicach Niesułkowa zbudowano kilka stawów rybnych. Znajduje się tu również zabytkowy młyn wodny. Ze względu na wyjątkowe walory przyrodnicze i krajobrazowe doliny rzeki Mrożycy w okolicach wsi Tadzina i Szymaniszki w 1998 r., decyzją wojewody skierniewickiego utworzono zespół przyrodniczo - krajobrazowy "Górna Mrożyca"

Nieistniejąca synagoga w Brzezinach

Nieistniejąca już dziś murowana synagoga w Brzezinach stała przy ulicy Żydowskiej (dziś ul. Berka Joselewicza). Stała w sąsiedztwie brzezińskiego rynku, w miejscu w którym wcześniej istniała drewniana bożnica, wzniesiona w latach 70. XVIII stulecia a zniszczona w wyniku pożaru w 1875 r. Komitet budowy wspomnianej synagogi zawiązał się w 1885 r. Projekt świątyni wykonał Ignacy Markiewicz, znany łódzki architekt projektant, autor m.in. projektu kompleksu przemysłowo - rezydencjonalnego Izraela Poznańskiego w Łodzi. Budowę brzezińskiej synagogi ukończono w 1893 r. Swą wysokością sięgała sąsiedniego jednopiętrowego budynku stojącego tuż obok, przy Starym Rynku (obecnie: Plac Jedności). Należała do najpiękniejszych świątyń żydowskich w Polsce środkowej. Główna ściana synagogi skierowana była na wschód, w stronę Jerozolimy. Wejście do wnętrza znajdowało się od strony północnej. W środku było ponad 300 miejsc siedzących (były płatne). Przy synagodze istniał chór składający się z ok. 30 chłopców w wieku od 9 do 12 lat oraz kilku dorosłych mężczyzn. W dniu 9 listopada 1939 r. brzezińska synagoga została podpalona przez Niemców, którzy fałszywie oskarżyli o ten czyn ówczesnego rabina Zelmona Borensztajna. Borensztajn został wywieziony do Radogoszcza, później do Krakowa, skąd wrócił w 1940 r. Ruiny synagogi zostały wysadzone przez Niemców w 1940 r. Resztki masywnego, murowanego ogrodzenia istniały ponoć do 1957 r. Dziś w miejscu synagogi znajduje się skład budowlany. W brzezińskiej synagodze było ok. 10 pergaminowych zwojów Tory zawierających 5 pierwszych ksiąg Starego Testamentu: Rodzaju, Wyjścia, Kapłańską, Liczb oraz Powtórzonego Prawa.

Turystyka w Brzezinach

Nieopodal Brzezin położony jest Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich, z naturalnymi lasami, zalewami wodnymi na rzece Mrodze. W województwie łódzkim jest obecnie 7 Parków Krajobrazowych, z których Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich jest najmłodszy. Powierzchnia Parku wynosi 13.767 ha. Do najcenniejszych walorów parku należy wyjątkowo bogata rzeźba terenu, podlegająca żywym procesom geomorfologicznym, jak również fragmenty naturalnej szaty roślinnej. Głównym walorem Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich jest ukształtowanie terenu, niespotykane raczej w Polsce centralnej, czyli wzniesienia. Na obszarze Parku Krajobrazowego występują liczne źródłiska. Swój początek biorą tu rzeki Bzura, Mrożyca, Moszczenica. Poza tym w okolicach Brzezin występują torfowiska (koło Pieńków Henrykowskich i Imielnika). Na terenie Parku dominują grunty rolne i pola. Pozostały tu także fragmenty borów. Na terenie Parku istnieją 3 rezerваты przyrody. Są to: Las Łągiewnicki, Struga Dobieszkowska i Parowy Janinowskie. Jest także Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Górna Mrożyca. Lista pomników przyrody na terenie Parku na dzień dzisiejszy obejmuje 52 pojedyncze drzewa oraz zespół 250 klonów srebrzystych. Turyści mogą zwiedzić m.in. Parowy Janikowskie, rezerwat bagienny w Bielankach-Żabiencu i zespół przyrodniczo-krajobrazowy Górnej Mrożycy w Tadzynie. Wypocząć można w pobliskiej Rochnie. Znajdują się tereny dla grzybiarzy i amatorów wędkowania. Znajdują się tu dwa całoroczne hotele z zapleczem rekreacyjno - konferencyjnym przy dużym zbiorniku wodnym w pięknym otoczeniu lasów. W Tworzyjankach jest do dyspozycji ośrodek hotelowo - konferencyjny o wysokim standardzie wyposażenia. Znajduje się tam również ośrodek harcerski z zapleczem biwakowym i stołówką. Głównymi atutami regionu są malownicze krajobrazy, różnorodność form przyrodniczych. Zaletą jest także bliskie położenie Łodzi. Środowisko przyrodnicze miasta charakteryzuje się dużą różnorodnością. Najcenniejsze są ekosystemy leśne występujące przede wszystkim w północnej części miasta. Znaczenie dla mieszkańców Brzezin mają tereny zieleni miejskiej, na które składają się park miejski, pracownicze ogrody działkowe. Park miejski powstał w 1961 r., nad stawem w dolinie rzeki Mrożyca. Bezpośrednio do fragmentu północnej części miasta przylega zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Górna Mrożyca"

Źródło: www.brzeziny.pl

Urząd Miasta Brzeziny

95-060 Brzeziny

ul. Sienkiewicza 16

tel. (0-46) 874-22-24; fax. (0-46) 874-27-93